

O'ZBEKISTONDAGI AGROTURIZM IMKONIYATLARI VA AGROTURIZM MARKAZLARI

Aliyeva Mahbuba To'ychiyevna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti professor o'qtuvchisi.

Yusupbekova Iroda Jo'rabek qizi

Toshkent davlat agrar universiteti turizm yo'nalishi talabasi.

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekiston hududida turizm sohasining eng yosh yo'nalishlaridan biri agroturizmning mohiyati to'liq ochib berilgan hamda uning yurtimizdagi imkoniyatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Shuningdek maqolada yurtimizdagi agroturizm markazlari haqida ma'lumotlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Turizm, agroturizm, Varganza, Anor festivali, turizm imkoniyatlari, aholi bandligi, agruturizm rivoji.

Аннотация. Данная статья посвящена изучению сущности агротуризма, одного из молодых направлений туризма на территории Узбекистана, и его возможностей в нашей стране.

Ключевые слова: Туризм, агротуризм, Варганза, Гранатовые фестивали, возможности туризма, занятость населения, развитие агротуризма.

Abstract. This article fully reveals the essence of agrotourism, one of the youngest areas of the tourism industry in Uzbekistan, and is dedicated to studying its opportunities in our country. The article also provides information about agrotourism centers in our country.

Key words: Tourism, agritourism, Varganza, Pomegranate festival, tourism opportunities, population employment, development of agritourism.

Bugungi kunda mamlakatimiz kundan kunga rivojlanib, rivojlangan mamlakatlarda katta qiziqish uyg'otmoqda. Albatta bu yurtboshimizning samarali va oqilona siyosatlarining mahsuli desak adashmaymiz. Bilamizki sport, san'at, ilm-fan bularning barchasi davlatni jahonga tez tanitadigan sohalardir. Hozirgi kunda turizm sohasi ham mana shunday sohalardan biridir. Mamlakatimiz turistik resurslarga boy hududda joylashgan. Va bundan tashqari respublikamizda turizmni rivojlantirish bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Hozirgi shiddatli axborot texnologiyalari zamonida sokin tinch va albatta shahardan tashqaridagi turistik markazlarga talab oshmoqda. Bunday turizm turlariga agroturizmni misol qilib keltirishimiz mumkin.

Agroturizm Bu ikki atamadan hosil bo'lgan tushuncha: agro va turizm. Agro, bu e'tibor beradigan tarkibiy element maydon (siz ekinlarni o'stirishingiz va hayvonlar parvarishlab ko'paytirishingiz mumkin bo'lgan rivojlanmagan er). Turizm boshqa tomondan, bu dam olish uchun o'tkaziladigan sayohatlar bilan bog'liq tushuncha. Ushbu fikrlar asosida biz agroturizmning nima ekanligini

anglashimiz mumkin ya'ni Agroturizm bu qishloq sharoitida sodir bo'ladigan sayyohlik faoliyati. Shuning uchun biz agroturizmni qishloq turizmi deb ham ataymiz. Odatda agroturizm ikki ming kishidan ko'p bo'lmagan qishloqlarda yoki qishloqlar, mahalliy shaharlar tarkibiga kirmaydigan hududlarda tashkil etiladi.

Tabiatni muhofaza qilish xalqaro ittifoqi ta'rifiga ko'ra, "Ekologik turizm yoki agroturizm — bu tabiiy muhitga mas'uliyat bilan sayohat qilish, tabiiy hududlarga zarar yetkazmasdan o'rganish va tabiatning noyob diqqatga sazovor joylaridan bahramand bo'lish maqsadida tabiatni muhofaza qilishga yondashuv. u atrof-muhitga "yumshoq" ta'sir ko'rsatadi, mahalliy aholining ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarini faollashtiradi va ularning ushbu faoliyatdan foyda olishlarini ta'minlaydi.

Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi tomonidan agroturizmni rivojlantirish ustida ishlar olib borilmoqda. Va bu sohadagi ishlarni yo'lga qo'yish bo'yicha dastlabki qadam sifatida 2018 yil uchun davlat dasturining 104-punkti - Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalari va texnologiyalar ijrosi maqsadida 4 aprel kuni O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan "Agroturizmni rivojlantirish dasturi" tasdiqlangan edi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil 13-avgustda qabul qilingan —O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-5781-son Farmonida keltirilgan masalalar turizm salohiyatini oshirish borasida qilinayotgan islohotlar natijasidir. Unga ko'ra turizm infratuzilmasidagi mavjud muammolarni hal etish, taqdim etilayotgan xizmatlar sifatini oshirish va jahon bozorlarida milliy turizm mahsulotlarini faol targ'ib qilish, turizm tarmog'ining kadrlar salohiyatini kuchaytirish orqali turizm sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar samaradorligini oshirish hamda respublikaga kirib kelayotgan xorijiy fuqarolar sonini keskin ko'paytirish maqsadida "2019 — 2025-yillarda O'zbekiston Respublikasida **turizm sohasini rivojlantirish** konsepsiyasi" ishlab chiqildi., Mamlakatimizda agroturizmni rivojlantirish to'g'risida"gi 2019-yil 18-iyuldagi 549-sonli qarorda, 2020-yil 10-iyuldagi 433-sonli qarorda, 2022-yil 15-yanvardagi prezident farmonida turizm, madaniyat, madaniy meros yo'nalishlarida infratuzilmani jadal rivojlantirish, obyektlardan samarali foydalanish, aholiga qulay shart-sharoitlar yaratish vazifalari ustuvor vazifa qilib qo'yilgan.

O'zbekistonda 2021-yilning ikkinchi choragidan boshlab turizm sohasi asta-sekin tiklana boshladi va 2022-yil birinchi chorak ko'rsatkichlari 2021-yilning shu davr ko'rsatkichlariga nisbatan ancha yuqori bo'ldi. 2022-yilda yurtimizga kelgan xorijiy sayyohlar soni 609,59 ming kishini tashkil qilgan. Mazkur ko'rsatkich 2021-yilning xuddi shu davriga (2021-yilda —238,86 ming kishi) nisbatan 55,2 foizlik o'sishni ko'rsatmoqda. Sayyohlarning asosiy qismi, ya'ni 88 foizi o'tgan to'qqiz oy davomida O'zbekistonga qarindosh-urug'lari va do'stlari bilan ko'rishish maqsadida tashrif buyurgan. Ushbu ko'rsatkich 2021-yilning boshiga nisbatan 2,7 barobarga oshgan. Shuni diqqatga sazovorki, dam olish va ko'ngilochar tadbirlarda qatnashish maqsadida O'zbekistonga kelganlar ulushi 66,4 foizga

keskin oshgan. Bunday toifadagi sayyohlar joriy yilning yanvar-mart oylarida 6,1 foizni tashkil etdi.

Hukumatning turizm industriyasini rivojlantirish borasidagi sa'y-harakatlari 1992-yilda O'zbekturizm milliy kompaniyasining tashkil etilishi, 1993-yildan mamlakatimiz —Xalqaroturizm tashkilotining a'zoligiga kirishida namoyon bo'ldi. Turizmni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosati, strategiyalarini muvofiqlashtirish hamda amalga oshirish vazifasi

Turizm va madaniy meros vazirligiga yuklatildi. Agroturizmni rivojlantirish uchun mas'ul bo'lgan asosiy organ Qishloq xo'jaligi vazirligi bo'lib, Turizm va madaniy meros vazirligi esa uni targ'ib qilishda yordam bermoqda. Shuningdek respublikada agroturizmni rivojlantirish borasida AQSH Xalqaro taraqqiyot agentligi (USAID)ning agrobiznesni rivojlantirish loyihasi Agrobiznesni rivojlantirish jamg'armasi bilan hamkorlikda amalga oshirilmoqda.

"Qovunlar shahri - Sirdaryo" ham o'zining keng agroturizm imkoniyatlariga ega hududlardan bittasi. Bu hudud asosan baliqchilik, meva-sabzavotchilik va bog'dorchiilik sohalari bilan mashhur. Bu yerda agroturizmni rivojlantirish maqsadida 2021-2022-yillarda qiymati 59.8 mlrdlik 10ta yirik loyihalar amalga oshirildi.

Shunday loyihalardan bir Sirdaryo viloyatida joylashgan bu gidroponika usulida qurilgan issiqxonadir. 10 gektardan ko'proq maydonni egallagan bu issiqxonada meva sabzavotlar chet eldan olib kelingan egzotik o'simliklar ham yetishtiriladi. Asosan issiqxonada chet eldan olib kelingan urug'larni va egzotik o'simliklarni xonakilashtirish bilan shugullaniladi. Bu yerdagi meva sabzavotlar nafaqat ichki bozorga balki chet davlatlariga ham eksport qilinadi.

Prezidentimiz qarorlari va farmonlarining ijrosini ta'minlash maqsadida qator agroturizm markazlari barpo etila boshlandi. Bulardan dastlabkisi Varganza qishlog'i.

Varganza — birinchi agroturizm qishlog'idir. Bu yerda O'zbekistonda birinchi marta 2019-yil "Anor" xalqaro agroturizm festivali o'tkazildi. Festivalda 23 mamlakat qatnashdi, qishloq esa agroturizm qishlog'i maqomiga ega bo'ldi. Bu hududda anor vodiysi joylashgan. Unda anor yetishtirish boshlangani haqida afsonalar mavjud. Bu yerlarda birinchi anorni Hazrati Bashir ota ekan bo'lib, undan yordam so'raganlarga anor ko'chatlarini tarqatgan va qayerga ekish kerakligini ko'rsatgan. Chol o'z hassasi bilan qishloqdan daryoga qadar masofada yerga chiziq tortgan va ariq qazishni aytgan. "Anor — bu kelajakdagi farovonligimizdir", — degandi o'shanda u.

„Festival ochilishiga bir necha kun qolganida tashkilotchilar qishloq markazida — bog'larning o'rtasida, tomoshalar uchun sahna quradilar, tapchanlar, mahalliy aholining xalq amaliy san'ati namunalari aks ettirilgan ko'rgazma stendlari hamda, albatta, hamma joyda pishgan anor tog'lari paydo bo'ldi. Bir holatda, bu mevalar piramida shaklida joylashtirilgan, boshqasida ular daraxt shoxlarida to'qilgan savatlarda namoyish etilgan, uchinchisida esa ular sahna dizaynining bir qismiga

aylangan. Bu yerda bir necha qishloq aholisi o'z ustalarini birdaniga mohirlik bilan anor kesishni namoyish qilishadi.

Tog' havosi, musaffo buloq suvi va, albatta, mehnatkash dehqonlar Varganza anorini ayniqsa mazali va taniqli qildi. Yurtdoshlarimiz bozorlardan bu tog' qishlog'idan anor sotib olishdan xursand. Bundan tashqari, Varganza anorlarining xilma-xilligi, shirindan-shakar mazasi bugungi kunda butun dunyoga ma'lum va mashhur.

Agroturizm yurtimizda turizm sohasidagi eng yosh yo'nalish hisoblanadi. Bu sohada aholining bandlik darajasi ham juda past. Ammo qishloq aholisi o'zini-o'zi band qilish sohasida qator ishlar amalga oshirilmoqda. Masalan yana bir agroturistik resurslarga boy Toshkent viloyatining Ohangaron tumanini o'laylik. Ohangaron tumanidagi O'ljay qishlog'ida Sherovlar honadoni o'z uylarida agroturizm maskanini barpo etishgan. Ularning honadonidagi uy hayvonlariyu rango rang tovuqlar yovvoyi qushlar kishilar e'tiborini o'ziga tortib kelmoqda. Ayniqsa bu hayvonlarning ochiq maydonda parvarishlanishi odamni yanada qiziqtiradi. Bu yerga kelgan mehmonlarimiz hayvon va qushlarni ovqatlantirishi ularni parvarishlashi mumkin. Kelgan mehmonlarga qulay sharoit yaratish maqsadida uy mehmonxonalari ham qurilgan. Bu mehmonxonalarda qishloq ayollari bir-biridan chiroyli zado'zlik mahsulotlarini tikishadi. Bu ham keluvchi sayyohlarning qiziqishini orttiradi albatta. Bu yerdagi tovuqlar tustovuqlarning qimmatbaho patlari ham juda mashhur va haridorgir.

Xulosa. Xulosa qilib shuni aytoLAMANKI, O'zbekistondagi shahar va qishloqlarning asosiy afzalligi, ular asliyilgini va o'ziga xosligini saqlab qolishgan. Shu bilan O'zbekiston ko'plab sayyohlar uchun jozibador. Albatta bu omillar Mamlakatimizda agroturizm sohasini rivojlantirishga yordam beradi. O'zbekistonda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi yaxshi yo'lga qo'yilgan, turli qishloq xo'jalik mahsulotlari hamda o'ziga xos qishloq an'analari, diqqatga sazovor joylar, turistik xizmatlarni ko'rsatish salohiyatiga ega qishloqlarning mavjudligi agroturizmni rivojlantirishga imkoniyat yaratadi. Ishonamizki yaqin kelajakda bu soha ham tez suratlarda rivojlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2019-yil 13-avgustda qabul qilingan —O'zbekiston Respublikasida turizm sohasini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PF-5781-son Farmoni.
2. McGehee N G, Kim K, Klunenberq S, Bratsch T (2002). Agri-tourism in Virginia:
3. <http://link.springer.com>
4. <https://inter-publishing.com/index.php/AJSLD/issue/view/26>